

KIJE

Maaï BANDOENG

1939
JANUARI

JAARGANG 7
No. 1

GRAND HOTEL PREANGER BANDOENG

HOTEL MET DE MEEST MODERNE INRICHTING

Alle kamers met eigen badkamer. Electriche liften.
Electriche koel- en vrieskamers. Electriche Wasscherij.
Groote Wijnkelder.

Dagelijks Concert en Dansmuziek door het Preanger Orchest.

TOURIST OFFICE **ETB** „DENIS“ GEBOUW
TELEFOON 2001.

Bezienswaardigheden van Bandoeng en Omstreken.

BANDOENGSCHE ZOOLOGISCHE PARK (Stichting van „BANDOENG VOORUIT“). Dagelijks geopend van 8 u. v.m. tot 6 u. n.m. Toegang voor Europeanen en Vreemde

	Oosterlingen f	0,25
„ „ kinderen van id. en id. „		0,15
„ „ Inlanders		0,10
„ „ Scholen per 30 leerlingen met een geleider „	1,—	
Maandkaarten voor gezinnen	1,—	
„ voor personen	0,50	

HET JUBILEUMPARK, aan den Huygensweg. Dagelijks geopend van 6 u. v.m. tot 6.30 u. n.m. Toegang uitsluitend op vertoon van een toegangskaart, welke op aanvraag gratis verstrekt wordt ten Gemeentehuize, Atjehstraat. Geopend alle werkdagen van 7—2 uur.

MUSEUM VAN DEN DIENST VAN DEN MIJNBOW, „Geologisch Museum“, aan de Rembrandtstraat. Kosteloos toegankelijk op Maandag, Woensdag en Zaterdag van 10 u. tot 12 u. v.m.

MUSEUM VAN DEN POST-, TELEGRAAF- en TELEFOONDIENT, aan de De Katstraat. Kan door belangstellenden in den regel bezichtigd worden op werkdagen tusschen 7 u. v.m. en 2 u. n.m., 's Zaterdags tot 12 u. 30 n.m.

BADPLAATS MARIBAJA (21 K.M. v. Bandoeng), gelegen terzijde van den weg Lembang—Tjikidang—Tjibodas. Gelegenheid tot het nemen van geneeskrachtige zwavelbaden. Dagelijks geopend. Tarief 1e klas 40 ct.

VOGEL- EN SCHELPE-VERZAMELING. Op aanvraag kosteloos te bezichtigen in het Christelijk Lyceum, Dagoweg 81.

CENTRALE GOUVERNEMENTS - VISCH-KEEKERIJ, Dr. De Grootweg. Dagelijks te bezichtigen, ook op feestdagen, behalve des Zondags, tegen 10 cent per persoon.

ZWEMINRICHTINGEN :

't Centrum, Billitonstr. 10; Tjihampelas, Lembangweg; „Isola“; Grand Hotel Lembang; Tjimindi; Dago; Hotel „Berglust“, Tjimahi; Hotel „Tangkoeban Prahoe“; Lembang; Hotel „Tjitere“ en „Tjileuntja“ Pengalengan.

LUCHTVAARTAFDEELING, Andir. 1ste en 2de Zaterdag v.d. maand 10—10.45 v.m. te bezichtigen, onder deskundig geleide. Alle bezoekers dienen zich bij den portier te melden. Na 10.45 geen toegang meer.

MEREN IN DE OMGEVING

Meer van Tjileuntja 44 KM van Bandoeng. Van Pengalengan uit slechts enkele kilometers. Uiterst geschikt voor watersport.

Telaga Patengan, 44 KM van Bandoeng. Een 15 min. voorbij Rantjabali slaat een zijweg rechts naar het meer af.

De weg is smal en dus wordt voorzichtig rijden aangeraden.

BOSSCHA-STERRENWACHT, te Lembang. Gratis te bezichtigen, mits vooraf schriftelijk aangevraagd, elken Woensdagavond 7 u. en elken Zondagmorgen 9—12 u. v.m. Aanvragen uitsluitend en tijdig te richten aan den Directeur der Sterrenwacht.

KRATERS VAN DEN TANGKOEBAH PRAHOE, boven Lembang. Zijn van Bandoeng uit per auto in een uur te bereiken. Tolgeld f 2,50 per auto, f 0,50 per motorfiets en per paard.

KRATERS VAN DEN PAPANDAJAN. De afstand van Bandoeng tot aan de kraters is 78 KM. In twee uur per auto te bereiken. Aangeraden wordt, de route één te nemen langs Tjiparaj—Patjet—Santosa en terug langs Santosa—Pengalengan. Tolgeld f 2,50 per auto en f 1,— per motorfiets.

's LANDS KINA- EN THEEBEDRIJF „TJINJIROEAN“

DE BANDOENGSCHE GASFABRIEK, KIARATJONDONG

Deze zijn, na nader overleg, waartoe „Bandoeng Vooruit“ gaarne bemiddeling zal verleen, voor groepen toeristen of excursies te bezichtigen.

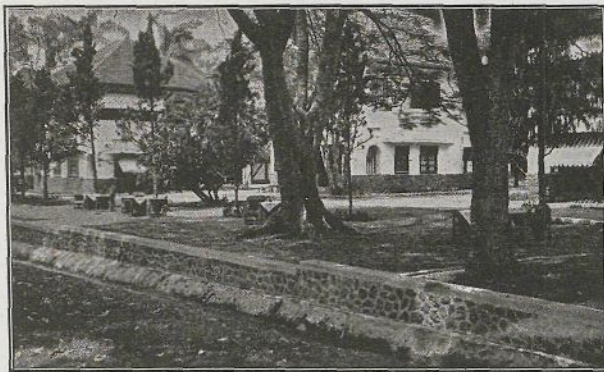
WATERKRACHTWERK LAMADJANG, bij K.M. 33 aan den weg naar Pengalengan. Te bezichtigen na bekomen vergunning van den leider van het werk.

TJISAROEAWATERVAL (boven Tjimahi). In $\frac{3}{4}$ uur per auto van Bandoeng uit te bereiken. Vrije toegang tot den waterval.

DAGO-WATERVAL, in 15 min. per auto van Bandoeng uit te bereiken.

MALABAR-RADIOSTATION, 32 KM. ten Z. van Bandoeng. Gratis te bezichtigen op iederen Woensdag na voorafgaande introductie door het Hoofd van het Bedrijf der Radiostations op Java, Hoofdpostkantoor, Groote Postweg, Aloen-Aloen, Bandoeng.

R U S T I G

SCHITTERENDE LIGGING

FLAT-COMPLEX
„Olcottpark“

BANDOENG
J A V A
N.O.I.

C H I Q U E .

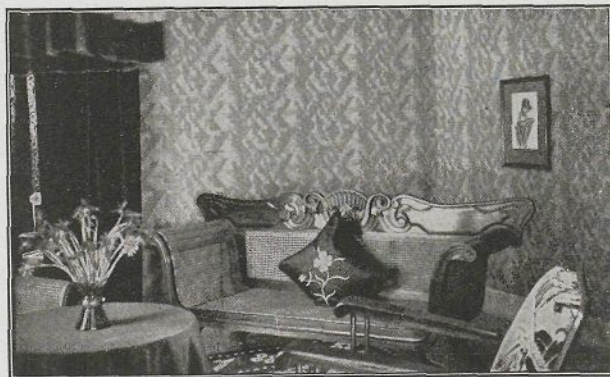
RUIME FLAT-GEBOUWEN

E E N H O M E .

SMAAKVOLLE INRICHTING
VLOTTE BEDIENING
GERENOMMEERDE TAFEL
FIRST CLASS SERVICE

and last but not least...

GEMATIGDE PRIJZEN

GEZELLIGE INTERIEURS

Mooi Bandoeng

OFFICIEEL ORGAAN VAN DE
VEREENIGING „BANDOENG VOORUIT”.

REDACTIE : Dr. L. v. d. Pijl en M. A. J. Kelling.

JANUARI 1939

No. 1

JAARGANG 7.

DOEL DER VEREENIGING.

De Vereeniging „Bandoeng Vooruit” stelt zich ten doel, de belangen van Bandoeng en omstreken en die van het vreemdelingenverkeer in den meest uitgebreiden zin des woords te behartigen.

BESTUUR.

Beschermheer	: M. F. Tydeman, Resident van Priangan.
Eerevoorzitter	: N. Beets, Burgemeester van Bandoeng.
Eereleden	: W. H. Hoogland en Ir. A. Poldervaart.
Voorzitter	: W. H. Hoogland.
Vice-voorzitter	: B. Sluimers.
Secretaris-Penningm.	: M. A. J. Kelling.
Leden	: A. Bertling, Fr. J. A. van Es, K. J. Heim, J. A. C. de Kock van Leeuwen, Dr. L. v.d. Pijl, Mr. P. A. Ursone, P. A. v. d. Werve, R. A. A. Wiranatakoesoema.

Gedelegeerd Bestuurslid in Nederland : C. J. Nauta.

CONTRIBUTIE.

Minimum f 4,— 's jaars v. personen en f 5,— 's jaars voor zaken, instellingen, vereenigingen enz. Het lidmaatschap geeft recht op het maandblad „Mooi Bandoeng” en één toegangskaart s' jaars tot de kraterwegen van den Tangkoeban Prahoe of den Papandajan. Een persoonlijke contributie van f 8,— 's jaars geeft recht op twee toegangskaarten.

DONATEURS.

Men kan de Vereeniging als Donateur steunen door een jaarlijksche bijdrage van minstens f 25.—, of een gift in eens van minstens f 100.—. Het donateurschap geeft recht op een doorlopende persoonlijke toegangskaart naar de kraterwegen van den Tangkoeban Prahoe en den Papandajan.

ABONNEMENTEN.

Niet-leden kunnen zich op „Mooi Bandoeng” abonneeren ad f 2,50 's jaars.

KANTOOR: Naripan 5C.

Geopend: alle werkdagen van 8—1 en van 2.30—5 u. n.m.
Zaterdags van 8 — 12.30 n.m.
Telefoon 1600. Vóór en na kantoor tijd 1550.

Aan onze leden.

Allereerst willen wij onze leden van harte een gelukkig nieuwjaar toewensen. In elk opzicht het allerbeste. Ook voor onze Vereeniging. Wij hopen, dat elk lid dit jaar minstens één nieuw lid aanbrengt!

Vervolgens kunnen wij tot ons genoegen berichten, dat onze Voorzitter in welstand uit Europa is teruggekeerd en met volle kracht voor onze Vereeniging aan den arbeid is getogen. Hij heeft vele nieuwe, aantrekkelijke plannen, waarover in een volgend nummer uitvoeriger.

In ons December-nummer deelden wij mede, dat als St. Nicolaas-cadeau, alle leden aan ons kantoor een „GIDS EN PLATTEGROND VAN BANDOENG” konden (doen) afhalen. Aangezien tot op heden slechts een betrekkelijk gering aantal leden van deze gelegenheid gebruik heeft gemaakt, willen wij er nogmaals de aandacht op vestigen. Het is een handig boekje.

Hier kan nog aan worden toegevoegd, dat wij ook nog een paar honderd exemplaren voorhanden hebben van de „WANDELGIDS VOOR DE TANGKOE-BAN PRAHOE”, waarvan de prijs oorspronkelijk f 0,40 bedroeg. Deze boekjes zijn thans voor leden tegen den gereduceerden prijs van f 0,25 verkrijgbaar.

Niemand verzuime hiervan te profiteren.

24/4 '61

Chineesche dierkunde

oftewel

Kent wat gij eet!

„BANDOENG VOORUIT” moet over alles inlichtingen kunnen geven. Bij het kantoor wordt bijvoorbeeld dikwijls naar een goed Chineesch restaurant gevraagd. *) Helaas moesten wij dan soms later hooren, dat men geen menu had kunnen samenstellen en maar de gewone ba-mie had gegeten. Jammer!

Ziethier dan een poging om voorlichting te geven. Het verhaal is weinig wetenschappelijk en is uitsluitend uit een langdurige practijk geboren. Het dient ook om, na al de stukjes over planten en dieren van Bandoeng, iets te schrijven voor dien bekenden ingezetene, die verklaarde, dat planten en dieren hem alleen interesseeren als sajoer of saté.

De meeste soepjes, die aan het eten vooraf kunnen gaan, leveren niets bijzonders. Soms evenwel krijgt men soep met korte, doorzichtige draden, niet zacht en niet hard. Dat is hie sit, hetwelk visschenvin en wel haaienvin beteekent. De gedroogde vinnen moeten langdurig geprepareerd worden, dus men doet goed dit gerecht lang te voren te bestellen. Goedkoop is het niet. En lekker ook niet — behalve dan hetgeen er verder doorheen gemengd wordt (bijv. kepiting).

Ik stel me voor, dat hie visch beteekent, want een heel lekker gerecht heet a n g s i o e h i e. Dit is een zoetwatervisch, zwemmend in een zalige gembersaus. A n g s i o e beteekent „rood warm” en kan dus voor alle mogelijke dieren- en plantennamen geplaatst worden als men ze in zoo’n saus wil hebben. (Verzoeken geen mopjes te maken over Chineesche kennissen wier naam zoo begint; het kan best ook een andere beteekenis hebben).

Als U daarentegen tja achter het woord zet, krijgt U alles gebakken (of gebraden, wat ik nooit onthouden kan).

Bestelt U nu eens a n g s i o e p a u w h i e. Er komt dan iets, dat U in geen honderd jaar kunt thuisbrengen. Deze hie is zacht, zonder vezels en zeer smakelijk. U gelieve pas na het eten te vertellen of te

*) De schrijver dezes wil U gratis naar een goed adres brengen en alles uitleggen. Hij beschouwt zich dan echter ook verplicht alles vóór te eten. Dus Uw beurs niet vergeten.

bedenken, dat het slak was, en wel van het zeeoor of Haliotis. Deze groote zeeslak (in ’t Amerikaansch a b a l o n e) wordt aan de Californische kust veel gevangen en in Hollywood is abalone steak even bekend als beefsteak (de naam is uit te spreken als ebbelónie).

De lezer zal misschien antwoorden, dat het woord h i e fout is, aangezien een slak geen visch is.

Accoord, maar het komt uit zee en is eetbaar, dus een visch. Vindt U dit gek? Niets gekker dan onze „inktvisch”. En een inktvisch is bijna een slak. Een inktvisch is dus ook volgens Chineesche begrippen h i e en wel d j o e h i e (d j o e is een eigenaam). De smaak herinnert mij aan gebakken bordpapier, maar ik heb geen ervaring genoeg. De gedroogde inktvisschen met hun fantastische armen vormen echter beslist een sieraad voor het etenskraampje. De kleine inktvischjes (Loligo) heeten bah - h i e en dit beteekent n.b. inkt visch.

Zoo onderhand hebben we al heel wat Chineesche — tenminste Hokkian — namen geleerd. Mijn gastronomische studie’s brachten me daarvan zelfs meer bij dan een verblijf in China, want daarvan heb ik alleen onthouden, dat m a u = kat en dat wist ik als kind ook al. Een belangrijk woord is nog k e e, wat kip beteekent. Vervoegt U k e e maar eens met allerlei voorzetsels.

Dan zult U ook wel eens den vorm s o e i k e e uitspreken. De belooning komt als een schaal vol pikante, bruin gebraden pootjes met een vleesch, malscher dan van welke kip of ajam of poulet ook.

Kuikenpootjes? Een kennis hield eens een half uur vol, dat het beslist duivenpootjes waren. S o e i beteekent water. Zou het een waterhoentje zijn? Ik vroeg het eens aan een Chineeschen kennis, die toen luid kwakend met groote sprongen rondhupte.

Vindt U het misleidend zooiets kip te noemen? Het smaakt als kip, dus het is kip. We mogen lak hebben aan westersche dierkunde, die vogels en kikkers scheidt om bijkomstige redenen, terwijl op de smaak heelemaal niet gelet wordt.

Wordt er niet op vegetarieërs gerekend? Toch wel een beetje. Het meest populaire bijvoegsel van de rijst is t j a p t j a y. Dit beteekent tien groenten en het is een lekker mengsel van alles en nog wat, even gebakken — indien verboden met t j a — maar in-

EEN VERLICHT HUISNUMMER
IS ALS EEN BAKEN IN ZEE!

N.V. G.E.B.E.O.

wendig nog rauw en versch.

Een meer verfijnd kool-kostje is a n g s i o e p e t j a y. (pe = wit, en zoek het zelf maar verder uit!). Een d j o a n l o h is een groot vat met ingebouwd komfoor, dat kokend op tafel komt, met groenten en vleeschwaren gevuld.

Tot de botanie behoort ook de gesluierde dame???? Ze heet t j o e (k) sang = kern of bloem van bamboe. Als men U dit object gedroogd laat zien, is het een vies haarnetje en in water gekookt is het een gaskousje met vitrage omhangen. Zonder de hulp van „Bandoeng Vooruit” zou niemand vermoeden dat het een stinkzwam is, die als „gesluierde dame” wereldberoemd is. Het kopje stinkt erg bij de levende zwam. 't Gerecht is kostbaar en ik vermoed evenals bij het volgende gerecht, dat het niet alleen gaat om de smaak, maar ook om magisch-psysiologische bijwerkingen.

Muizenoren zijn slechts kleine gedroogde donkerbruine paddestoeltjes, dus goed voor vegetariërs.

De h a y s o m (letterlijk = zee komkommer) is weer bedrog in andere richting, want het is een dier, dat echter in 't Hollandsch ook zeekomkommer heet. U kunt deze dieren achter de salon, in de altijd toegankelijke keuken, bewonderen als onooglijk donkere worsten. Vóór het gebruik worden deze lang in water geweekt en bij het bereiden worden ze versneden en met andere spijzen vermengd. De h a y s o m-stukjes, wit, doorzichtig, elastisch, met een bruine rand, maken den indruk van gebraden spekzwoerd. De smaak is navenant, maar veel flauwer, alsof het zwoerd na het bakken nog een week lang uitgekookt is. De geheele schotel smaakt uitstekend, maar de h a y s o m op zich zelf wordt misschien meer gewaardeerd om z'n consistentie, die een mechanisch-aangenaam, glibberig gevoel in den mond geeft — indien al niet geheel andere motieven gelden. Ik herinner aan haaienvinnen, vogelnestjes etc.

Aangezien de Chineesche keuken al duizenden jaren langer geciviliseerd is dan de Fransche, mogen we veel wijsheid in haar verwachten. De objecten zijn dan ook dikwijls niet echt-Chineesch, maar uit allerlei landen geïmporteerd. De h a y s o m wordt bijv. hier in Indië als t r i p a n g op de koraalriffen verzameld en in groote hoeveelheden naar China vervoerd.

Tenslotte nog een antwoord op de opmerking, dat ik speciaal het griezige zou hebben uitgezocht. Er is in de eerste plaats veel meer te vertellen en bovendien besprak ik slechts de eenvoudige keuken. De „haute cuisine” gebruikt nog heel wat anders.”

In Hongkong betrad ik eens een restaurant in de meening een dierentuin te vinden. In de voorgalerij stonden kooien, kisten en aquaria met alle mogelijke levende beesten, die op consumptie wachtten, w.o. tokeh's, aardwormen, schildpadden en slangen. Ik zal nooit vergeten hoe een bediende een heel kluwen oelar welang uit een kist presenteerde! Een groote python werd juist voor een gezelschapsmaaltijd bereid. (Zoo'n dier is ideaal voor een lange tafel). Een van de zeldzaamste beesten ter wereld, de reuzensalamander (Megalobatrachus) was in exemplaren van $\frac{1}{2}$ à $\frac{3}{4}$ meter aanwezig. Ik kocht er één tegen zwaar geld voor onzen dierentuin en moest hem letterlijk uit de handen van den kok trekken, die hem maar tegelijk wou slachten.

Hier in Bandoeng is de kans op slangen uitgesloten, zoodat angstige zielen zich niet hoeven te laten weerhouden.

Dit is voorloopig voldoende. Mag ik nog even aanbevelen saté shanghai en k e e l e n g k e n g? En l i - t s j i e (l i - c h e e) voor vruchten na?

Vergeef mij de grofheid om li-chee als aanhangsel maar even te noemen. Mijn gastheer in Canton toonde mij eens vol eerbied een kast vol boeken, handelende over de vele deugden dezer vrucht. En hij las geroerd voor uit een boek vol citaten uit de klassieke gedichten, alle bezingend dit verheven wezen. Hoe fluisterde hij van ontzag, toen hij vertelde van de allerverhevenste soort, die den Keizer zelf dermate ontroerde, dat deze haar noemde naar het schoonste op aarde: glimlach van de schoonste vrouw des Keizers.

Ik moet erkennen, dat zoo'n glimlach in blik wel iets van haar waarde verloren heeft.

Eet nu smakelijk. Of liever:

„Eet wat gij nu kent”

en daarna „Eet nu wat gij kunt”.

L. v. d. P.

**Zijn al Uw
kennissen reeds lid
van**

„Bandoeng Vooruit”

? ? ? ? ? ? ? ?

Zoo niet:

doet U er dan eens moeite
voor!

**Wij geven U voor elk lid, dat U
aanbrengt een aardig Souvenir
als dank voor Uw medewerking.**

De tuin in Indië.

In ons November-nummer 1938 hebben wij plaatsruimte verleend aan een artikel over Bandoeng's Tuinen van de hand van Mevr. C. S.-V., waarin deze stadgenootte er de aandacht op vestigt, dat de verzorging van onze tuinen nog veel te wenschen overlaat, niet-tegenstaande een oppervlakkige beschouwing zulks niet zou doen vermoeden, en dan zegt Mevrouw C. S.-V. o.a.:

„Maar zonder veel geld, met wat liefde en zorg, met eens in de week een morgen in de

overgaat zijn licht daar op te steken als in Holland, waar ieder huis met tuin(tje) zijn tuinman heeft, die geregeld eens of twee keer per maand komt kijken.

Teneinde de kennis van het tuinvak meer onder de onmiddellijke belangstelling van onze leden te brengen, heeft onze Vereeniging aangeschaft het prachtige: „Indisch Tuinboek“, door L. Bruggeman, Assistent-Hortulanus aan 's Lands Plantentuin te Buitenzorg met circa 300 schitterende reproducties (in kleuren) naar aquarellen van Ojong Soerjadi. Pas verschenen bij de N.V. Uitgeversbedrijf „De Spieghel“ te Amster-

Het Molukkenpark

tuin werken, met het verlangen om de kennis wat te vergroten door eens wat over den tuin te lezen en zijn licht eens op te steken bij een kweeker in de buurt, komt de huisvrouw al een heel eind en zal haar tuintje er fleurig en verzorgd uitzien."

Natuurlijk zijn hier ook enkele kweekers en wellicht ook heel goede, maar wij weten óók, dat men er hier niet zoo gemakkelijk toe

dam.

In de prospectus wordt o.a. gezegd:

De tuin in Indië is tegenwoordig niet langer meer een willekeurig beplant stuk erf, zooals vroegere generaties dat gekend hebben. De fraaie villawijken binnen en buiten onze groote Indische steden zijn daarvoor wel het sprekendste bewijs. De menschen stellen hogere eischen en zijn niet meer te-

GA NAAR LUYKS VOOR FILM EN FOTO

ZEISS IKON

CAMERA'S
BIJ

Fotohuis „Braga“

GEBOUW D. E. N. I. S.

BANDOENG.

vreden met wat schaduwboomen en enkele rijen potten met rozen op hun erven, welke als regel tweemaal daags door den „kebon“ aangeveegd werden. Meer en meer worden fraaie tuinen aangelegd, niet alleen tot genot van de bewoners, maar ook om het heele aanzien der wijk te verhoogen. Dit goede voorbeeld vindt steeds meer navolging. Maar met goeden wil alleen bereikt men dit niet; eenige practische kennis van zaken behoort er aan vooraf te gaan.

Dit boek beoogt de kennis van het tuinvak onder de onmiddellijke belangstelling van het Indische publiek te brengen. De inleiding begint reeds met eenige aanwijzingen van algemeenen aard te geven, ook wat betreft indeeling en aanleg, grondbewerking, snoei en onderhoud, enz. van den tuin, zoodat de lezer in staat wordt gesteld van den beginne af aan de leiding der werkzaamheden op zich te nemen, om met behulp van een tuinjongen iets behoorlijks tot stand te brengen. Men zal spoedig genoeg gewaar worden, dat de kosten voor het aanleggen van dergelijke siertuinen erg meevallen.

Zaadmateriaal kan men gemakkelijk bekomen, zoowel bij de bekende zaadhandelaren in Indië als bij 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. Daar in Indië zelfs met geringe kosten en zorgen veel te bereiken valt, laten doorgaans ook de goede uitkomsten niet lang op zich wachten, vooral als de tuinliefhebbers elkaar aan „tjangkoks“ weten te helpen of bereid zijn onderling verschillende rotsplanten uit te wisselen. In die gevallen zou het hun zelfs mogelijk zijn reeds binnen enkele maanden tijds iets aardigs van hun erf te maken. Is de prikkel eenmaal aanwezig, dan zal het weinig moeite kosten op den eenmaal ingeslagen weg voort te gaan.

Een werk als dit bestond nog niet; doch het verlangen om een goed verzorgden tuin te bezitten, was reeds lang aanwezig. Het hier aangeboden zal de vrouwen in Indië in de gelegenheid stellen een tuin naar eigen smaak in te richten. Voorliefde en inzicht blijven zich natuurlijk in het verkregen resultaat weerspiegelen.

Behalve deze algemeene kennis van zaken geeft het boek ook een systematisch overzicht van alle planten, die voor den Indischen

tuinbouw in aanmerking komen. Meer dan 1500 soorten en variëteiten worden hierin opgesomd; vele hiervan behooren in Nederlandsch-Indië niet thuis, doch werden reeds sedert lange jaren aangevoerd uit Japan, China, Australië, Britsch-Indië, Europa, Afrika en Amerika.

Circa drie honderd reproducties in kleuren verhoogen de practische waarde van dit werk. De origineele aquarellen werden vervaardigd naar levend materiaal uit 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. Bij elke beschrijving staat vermeld, welke eischen de plant stelt en op welke hoogte zij kan gedijen.

Het is een kloek boek, omvattende 320 bladzijden tekst, gebonden in fraai linnen stempelband.

Dr. Leefmans, oud-redacteur van „De tropische natuur“, was zoo vriendelijk ons het volgende te schrijven: „Ik twijfel er niet aan, of de uitgave van een dergelijk boek is cultureel en economisch ten volle gerechtigd en het zal een gereeden aftrek vinden....“

„Ik heb het genoeg U als mijn overtuiging mede te deelen, dat dit boek stellig door alle landgenooten in Nederlandsch-Indië ten eerste op prijs zal worden gesteld....“

Waar de aanschaffing van dit boekwerk vanwege den prijs niet binnen ieders bereik zal liggen, hebben wij gemeend dit werk aan onze leden, die daartoe de wensch te kennen geven, onder nader te stellen condities in bruikleen af te staan.

Wij hopen mede hierdoor te mogen bereiken, dat Bandoeng zijn naam van „Tuinstad“ steeds meer eer zal aandoen.

In verband hiermede moge tevens de aandacht er op gevestigd worden, dat het Bureau voor stadsontwikkeling (gevestigd in het gemeentekantoor) ten allen tijde gaarne bereid is gratis advies te verleen bij meer ingewikkelden tuinaanleg.

MODERNE BIJOUX

met Granaat - Koraal - Opaal steenen.

GOEDE HORLOGES

merk Cyma - Standard & de Luxe;
ASTIN.

FIJNE GOUDEN en ZILVER WERKEN

ringen, armbanden, hangers etc.

GERO - ARTIKELN

in grootste keuze.

JUWELIERS - HORLOGERS

G. EN J. DE LEEUW

BANDOENG BRAGAWEG 47a

Suggesties.

Gevallen vliegers.

Slechts luttele weken is het geleden, dat wij aan de groeve stonden van vier flinke, jonge kerels, gevallen met hun fiere vogels, achterlatende kinderen als wezen, jonge vrouwen als weduwen, familie en kameraden in droefheid terneer geslagen.

Zij zijn gevallen, zooals Kolonel van Oyen, juist opmerkte:

„... gevierden, bij de volbrenging van hun „plicht, bij de uitoefening van hun fraai be- „roep. Vier jonge mannen, staande vol illusies „aan het begin van het leven, illusies welke „gewettigd waren door hun levensopvatting

van de Zuidkust was gevallen en dagenlang niet gevonden kon worden.

Gedurende dergelijke emotievolle dagen is aller gedachten bij hen.

Ach ja, en dan? Dan worden ze begraven met de eer, die hen toekomt, ernstige, oprechte, welgemeende en ontroerende woorden worden er gesproken aan de groeve, salvo's knallen, bergen bloemen bedekken hun graf. En dan? Ja, dan is het voor de gevallen helden, die geen familieleden hier hebben, ... afgelopen.

Zelf gaan wij tweemaal 's weeks naar het graf van een der gevallen vliegers en brengen dan ook nog wel eens een bloempje op het graf van Willem Patoir en van Pieter Luca en anderen.

„en het hooge besef van hun plicht.”

Een schok ging door het gemoed van jong en oud, arm en rijk, van groot en klein, bij de ontzettende mare, en dit zal niet alleen het geval zijn geweest bij ons, inwoners van Bandoeng, maar ook bij velen daar buiten in Indië en in Nederland.

Het heeft H.M. de Koningin behaagd aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal op te dragen Hoogstderzelver deelneming te betuigen aan de nagelaten betrekkingen van de slachtoffers.

Het is ook nog slechts kort geleden, dat geheel Bandoeng, ja wel geheel Indië, in hevige spanning verkeerde omtrent het lot van vlieger Deen, die van het vliegveld Pameungpeuk opgestegen, ergens in de oerboschen

Maar er zijn er al zooveel en op niet alle graven kunnen wij, uit eigen middelen bloemen brengen. Enkele van hen hebben, gelukkig, toch nog het minste gekregen wat men hen bedenken kon, — een zerk op hun graf —, maar er zijn er ook die zelfs dat niet hebben!

Een hoopje klei, een nummer op een paaltje. Een paar prullerige vaasjes — ledig, dat is alles: Triest, zielig, kaal, armoedig.

Niemand kan hen terugvinden zonder eerst het register op het kantoor van den begraafplaats te raadplegen, v. Riel No. 276, H. J. Deen No. 307.

Dat is wat er over bleef van al het — wij zijn er van overtuigd —, oprecht gemeend-ceremonieel. Maar als dat voorbij is en wij het kerkhof verlaten hebben, dan grijpt ons het

EEN KLEINE WENK: GEEFT STEEDS

EEN PRACTISCH GESCHENK.

N.V. G.E.B.E.O.

leven weer in zijn vangarmen en wij vergeten. Zelfs deze luchthelden.

Maar kan dat nu niet anders? Wat? Dat moet anders kunnen.

Wij willen een suggestie doen.

De ruimte op de nieuwe begraafplaats laat dit nu nog voldoende toe. De luchtvaart verschaffe zich een flink, apart gedeelte van het kerkhof, uitsluitend bestemd voor gevallen vliegers. De kameraden bij elkaar, een eenvoudig monument in het midden, de gevallen makkers er om heen, zonder onderscheid van rang of graad.

Kan dat niet vanwege de financiën der L.A. of andere „bepalingen” en reglementen? Dan stichte men een „Fonds voor gevallen vliegers”.

Men houdt één gulden, desnoods en rijksdaalder in van allen die bij de Luchtvaart betrokken zijn, voor hun kameraden. Men stelle de gelegenheid open daaraan subsidie te verleenen en vrijwillige bijdragen te storten door Gemeente en publiek en dan komt het er, daar zijn wij van overtuigd.

Maar zóó mag het niet langer.

Er moet hier iets gedaan worden.

Zij, die hun adhesie hiermede wenschen te betuigen, zouden hun kaartje dan wel hun suggestie's c.q. voorstellen kunnen toezenden aan het bestuur der vereeniging „BANDOENG VOORUIT”.

En wij twijfelen er niet aan of dit Bestuur zal volgaarne alles doen wat mogelijk is, zoo als reeds zoo vaak gebleken, om ook dit tot een goed einde te brengen.

W. F. S.

Tien Jaren geleden.

Nu het jaar 1938 weer tot het verleden behoort en wij weldra de balans zullen opmaken, welke ons zal aantoonen, of het verlies dan wel winst is geweest wat dit jaar ons bracht en wij dus ook, onwillekeurig, vergelijkingen gaan maken met vroegere jaren, lijkt het ons niet onaardig hierbij af te drukken het verslag van de algemeene vergadering onzer Vereeniging over het jaar 1928.

Dit luidde volgens het A.I.D. van 10 Augustus 1928 als volgt:

„BANDOENG VOORUIT”.

Onder voorzitterschap van den heer W. H. Hoogland, hield gisteravond de Vereeniging „Bandoeng Vooruit” haar algemeene jaarvergadering.

Aan het jaarverslag, dat behoudens een kleine aanvulling werd goedgekeurd, ontleenen wij:

Bij den aanvang van verslagjaar telde de Vereeniging 138 leden. In den loop van het vereenigingsjaar bedankten 47 leden en traden 114 personen als lid toe, zoodat op het eind van verslagjaar de vereeniging 205 leden telde.

Het is een bedroevend verschijnsel, dat in een stad als Bandoeng, zoo weinig ingezetenen blijkt geven van hun sympathie voor het werk der vereeniging.

Gedurende het verslagjaar trad de Heer S. A. Reitsma af als voorzitter, terwijl in zijn plaats de Heer W. H. Hoogland gekozen werd. De Heer J. J. B. Ostmeier verwisselde zijn functie van secretaris met die van commissaris, terwijl als nieuwe leden in het bestuur verkozen werden de Heeren G. Van Galen Last en A. J. Burger, de eerste als commissaris, de laatste als secretaris.

Werkzaamheden.

Door de vereeniging werd in samenwerking met de Heeren Ir. Schermerhorn en Boegheim als bestuursleden der P.A.F., een foto-tentoonstelling georganiseerd tijdens de jaarbeurs 1927, welke echter matig geslaagd is. In den loop van het jaar kwamen de films gereed, op verzoek door den heer Mullens vervaardigd. Deze films zijn een groot succes geworden.

De kaarten van Bandoeng en omstreken werden opnieuw bijgewerkt. Het hertenkamp van Bandoeng Vooruit kwam dit jaar gereed en gezien de regelmatige belangstelling, kan de vereeniging met genoegen teruqzien op deze stichting.

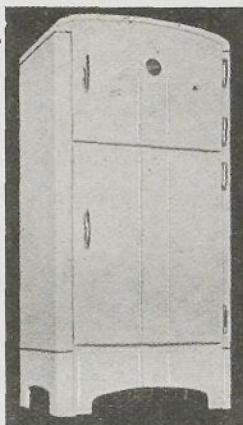
Van het gouvernement werd toestemming ontvangen tot den aanleg van een weg van Wates naar de kraters van den Prahoe, waarmede een aanvang werd gemaakt.

Van het financieel verslag vermelden wij, dat het batig saldo f 490.27 bedraagt. Ook dit verslag werd goedgekeurd.

De Heer Hoogland bracht dank aan den Heer Burger voor hetgeen deze had verricht gedurende den korten tijd dat hij lid was en voor de wijze waarop hij het jaarverslag had samengesteld.

Een verificatie-commissie werd benoemd, bestaande uit de Heeren Ir. H. Biezeveld, D. Rühl Jr. en H. Neidig.

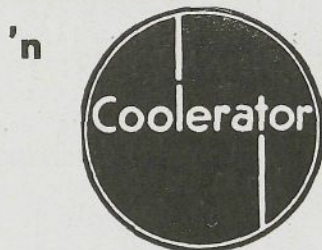

DIT is de IJSKAST

WAARNAAR U ZOEKT !

AUTOMATISCHE LUCHTCIRCULATIE
CONSTANT VOCHTGEHALTE.

Geen bewegend mechanisme, dus geen slijtage

met 'n PETODJO-IJS-abonnement...

DAT is de oplossing !

IJSFABRIEK

KEBON SIRIH

„BANDOENG”

TELEFOON 371

Bij de bestuursverkiezing gaf de Heer Burger den wensch te kennen te willen aftreden. Gekozen werd in zijn plaats de Heer Chr. van 't Hoogerhuy, die zich candidaat had gesteld. De Heer Burger blijft in het bestuur aan als commissaris. Het bestuur is thans samengesteld uit de Heeren: W. H. Hoogland, voorzitter, Chr. van 't Hoogerhuy, secretaris, P. de Vroom, penningmeester, Ir. Jac. P. Thyse Jr., G. J. Boom, J. J. B. Ostmeier en A. J. Burger, commissarissen.

Aan de orde was daarna een bespreking over den Tangkoeban Prahoe-weg.

De Heer Hoogland nam het woord. Spr. wees er op, dat de weg er nu eindelijk komen zou. Hij bracht hulde aan de redactie van het A.I.D. voor de geopende campagne, waardoor een aardig bedrag was binnengekomen.

Een request is ingediend bij den gemeenteraad, met verzoek om subsidie van f 2000. Als dit verzoek wordt toegestaan, aldus spr., gaan wij den weg uitgraven; de zachte pun-

ten krijgen een lichte verharding en naarmate het geld binnenkomt, kan hij meer worden verhard en afgewalst. Het eind van deze maand, of wel het begin der volgende, zal waarschijnlijk een proefrit worden gehouden. Het ligt in de bedoeling den weg nog eenigen tijd te blijven afsluiten, totdat hij geheel in orde is. Echter zou aan degenen die hebben bijgedragen, speciale toestemming kunnen worden gegeven om hem vast te gebruiken.

Daar niemand hier verder wat over te vragen had, werden verschillende aangelegenheden van internen aard afgehandeld, waarna om tien voor 7 de bijeenkomst met een woord van dank gesloten werd, nadat de Heer Rühl het bestuur nog dank had gebracht voor de wijze van werken en aanriep op den ingeslagen weg voort te gaan."

Zooals uit ons binnenkort verschijnend jaarverslag blijken zal, is onze Vereeniging in die 10 jaren tijds aanmerkelijk gegroeid, ons ledental bijna verviervoudigd.

VRAAGT HET HUISHOUDTARIEF OP
PROEF. HET ZAL U BEVALLEN!

N.V. G.E.B.E.O.

***** mijlpalen ...**

De Soendaneezen

door
L. A. Lezer.
VI.

Soendaneesche spreekwoorden.

Evenals we bij de behandeling van de „pamali“-wetten opmerkten hoe waarschijnlijk het is, dat er in lang vervlogen tijden onder het Soendaneesche volk menschen hebben bestaan, die in wijsheid ver boven het gewone volk uitstaken, evenzoo kunnen we dit merken bij het beschouwen van de spreekwoorden. Ook daarin schijnt een bron van wijsheid opgesloten, waarvan de oorsprong niet meer na te speuren is.

De onderstaande voorbeelden zijn ontleend aan het werkje: „100 paribasa djeung babasan“ van Mas Natawisatra, uitgegeven door het Kantoor voor de Volkslectuur.

Ati moengkir, beungeut njanghareup = loochenen in het hart terwijl men het gelaat naar iemand toekent. Dus: lemand gelijk geven, iets goedvinden, enz. doch er niets van meenen.

Adèan koe koedabatoer = Tellen (in den telgang rijden) met eens anders paard. Pronken met geleend goed. Komt overeen met het Hollandsch spreekwoord: **Pronken met ander-mans (geleende) veeren.**

Anak merak koekoentjoengan = het kind van de pauw heeft een kuif. = Aan de kinderen kan men de ouders herkennen. Komt overeen met ons: Het bloed verloochent zich niet.

Ditioeng geus hoedjan = het hoofd bedekken als de regen reeds aan den gang is. = De put dempen als het kalf reeds verdronken is.

Halodo sataoen, lantis koe hoedjan sapoè = (na) een jaar lang droogte wordt (de grond) doorweekt van één dag regen. = Een reeks van goede

daden of een langen tijd van onberispelijk gedrag, wordt door één slechte daad teniet gedaan (verliest zijn waarde door één mis-stap).

Monjet kapalingandjagong = den aap wordt mais ontstolen. = De bedrieger bedrogen. (Men zegt hiervoor ook wel: **Toekang nipoe katipoe**).

Pindah tjai pindah tam-pian = Verplaatst zich het water dan verplaatst men ook de badgelegenheid = Verloopt het getij dan verzet men de bakens.

Lodong kosong ngelentroeng = een ledige bamboekoker geeft een hol geluid. = Hoe minder verstand iemand heeft, hoe grooter mond hij opzet (komt overeen met ons: **Ledige vaten klinken het hardst**).

Biwir njiroe-rombèngeun = lippen hebben als een versleten wan (met gaten, waar alles doorheen rolt). Wordt gezegd van iemand, die loslippig is en er alles maar uitflapt. Vooraf: Geen geheim kunnen bewaren.

Kalapa bidjil ti tjoengap = de kokospalm ontspruit uit het daarvoor bestemde gat (aan den bovenkant van de vruchtschaal) = De boosdoener verraaft zichzelf, of: Een geheim zelf aan 't licht brengen.

Kawas andjing toetoeng boentoet = als een hond, die zijn staart geschroeid heeft. Wordt gezegd van iemand, die door blijdschap of verdriet onrustig is en geen oogenblik op dezelfde plaats kan blijven.

Ngadago oentjal mapal = wachten op een hert, dat de bladeren komt afeten = Wachten op iets, dat stellig niet komen zal.

Tamiang meulit ka bitis = de tamiang (een dunne zeer buigzame bamboesoort) wikkelt zich om de kuit. (men gebruikt deze plant o.m. om strikken van te maken. De bedoeling van het spreekwoord is, dat de strik onder het opstellen losschiet en zich om het been van den opsteller wikkelt). (Komt overeen met ons: Een put graven voor een anderen er zelf invallen.)

Teubeunang dikoèt koe noe kèkèd = Men kan niet gekrapt worden door iemand, die stijve vingers heeft. Men gebruikt dit spreekwoord van iemand, die van zijne bezittingen niets kan missen, dus iemand, die vast aan zijn geld zit. (Komt ook overeen met ons: Men kan geen veeren plukken van een kikker).

Voor:

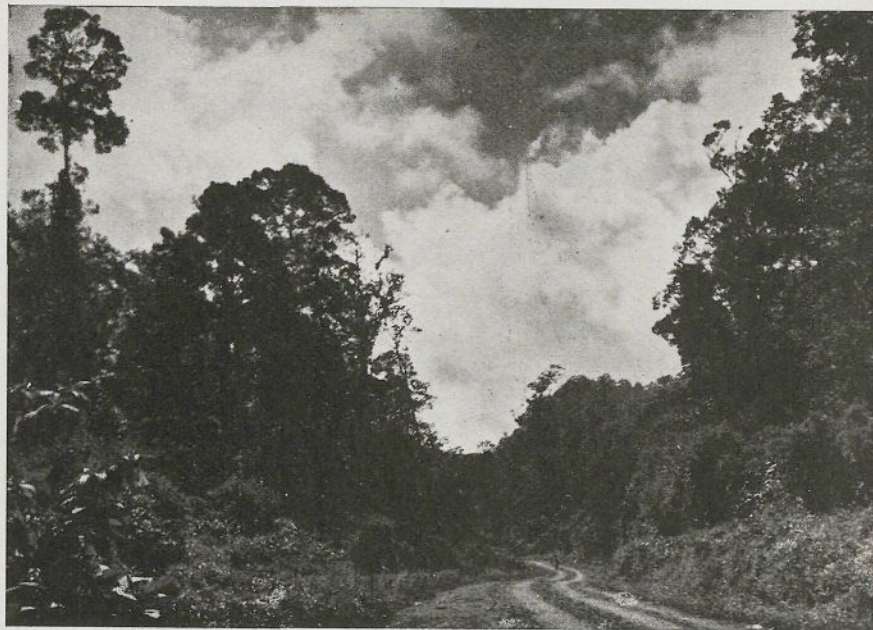
**Zonneschermen
Markiezen
Tuinparasols**
naar

N.V. J.F. Roth & Zn.

Behangerij - Stoffeerderij - Meubelinrichting.
Braga 42 A. — Tel. 1654.

Avondstemming
bij
het meer van Tjileuntja.

Autoweg door het bosch
tusschen Rantjabali en
Telaga Petengan.

BANDOENG: EUROPA in de TROPEN

De Bilderdijkstraat, Bandoeng.

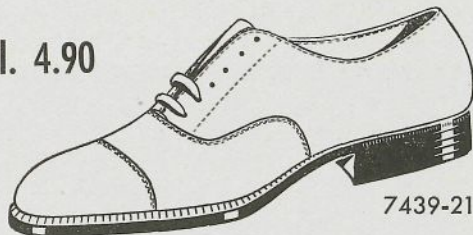
EUROPEESCHE MODELLEN

fl. 2.99

Heeren lakschoenen van soepel leder voor gezelschap- of dansavonden.

fl. 4.90

Elegante heeren-molière, voorzien van stevige zool en lederen hak. Verkrijgbaar in bruin en zwart.

V
I
N
D
T

U

B
I

fl. 6.90

Boxcalf heerenschoen, randgenaaid, in bruin en zwart.

fl. 8.90

Speciaal voor sport, aangename pasvorm

Rafa

Aja djalan komo meuntas.
= Als er een weg (brug, overgang) is, kan men allicht oversteken (dus: ook als er géén weg was zou men wel een middel vinden). (Kan vergeleken worden met ons: Die een hond wil slaan, kan licht een stok vinden).

Djadi maoeng malang = een belemmerende (in den weg staanden) tijger. = een ander niet gunnen, en daarom beletten te veroveren, wat men zelf versmaad heeft.

Endog mapatahan hajam = het kieken wil wijzer zijn dan de hen.

Heueuh boeëuk = ja-knikken als een katuil = Overal mee instemmen, maar er niets van meenen.

Lieuk euweuh ragap taja = of men rondkijkt of rondtast, er is niets. (Komt overeen met ons: Geen blind paard kan er schade aanrichten).

Maoet njèrè katjongona = Een bladnerf vanaf het dikke onderend door de vingers laten glijden tot het dunne boveineind. (Wordt gezegd van iemand, die van welvaart langzamerhand tot armoede komt).

Moentjang laboeh ka poe-

hoe = de moentjangnoot valt terug naar zijn oorsprong (het onderend van den boom) = Als het iemand in den vreemde niet bevalt en hij zijn toevlucht elders moet zoeken, dan zal hij dat bij voorkeur doen in zijn geboorteplaats of bij zijn familie.

Daèk matjok, emboeng dipatjok = wel willen pikken, doch niet gepikt willen worden, of: Daèk dibèrè, emboeng mèrè = wel willen ontvangen, doch niet willen geven, dus: zelfzuchtig zijn.

Hèdjotihang = groen (van) stijlen. Wordt gezegd van iemand, die het nergens lang kan uithouden. In overdrachtelijke beteekenis dus: Het huis, dat men bouwt, telkens weer verlaten voordat de bamboestijlen ervan tijd hebben gehad, hun groene kleur te verliezen.

Katjai djadi saleuwi, kadamat djadi salogak = In 't water één kolk vormen en op het land één kuil. Wordt gezegd van personen, die volkomen een van zín zijn.

Laoek boeroek miloe midjah = de rotte (doode) visch wil meedoen aan midjah (het samenscholen van de visschen om te paren). Wordt gezegd van iemand, die zich mengt in de gesprekken van meerderen of ouderen of zich bemoeit

met zaken, die boven zijn bevassing gaan of waarmee hij niets te maken heeft.

Ngoekoet-ngoekoet koeda koeroe, ari geus gedè sok njèpak = een mager paard opkweken (verzorgen), en als het dik geworden is schopt het. Komt overeen met ons: Ondank is 's werelds loon.

Oelah tjara ka kembang malati, koedoe tjara ka pitjoeng. = weest niet zooals jegens de malati-bloem, maar zooals jegens de pitjoeng. Van de melati krijgt men, hoe mooi zij ook is, spoedig genoeg. De pitjoeng is een pit, welke na gekookt te zijn, met asch vermengd gedurende een paar weken in den grond wordt begraven en daarna dient tot bereiding van een zeer gewild soort sajoer. Zij krijgt na deze bewerking den naam van kelewek en is dan een lekkernij, welke nooit verveelt, ook al heeft zij door bovenbeschreven bereiding haar vroegere schoonheid verloren.

Dit spreekwoord schijnt vooral de bedoeling te hebben om te dienen als vermaning voor jonge mannen, die (zooals vooral bij de Soendanezen gebruikelijk is) de vrouw, van wie zij eerst gehouden hebben, na eenigen tijd weer in den steek laten.

Pandaj tara boga bedog = een smid is nooit in het bezit van een kapmes, (hoewel hij de maker ervan is). D.w.z. men moet nooit iets te leen vragen aan den maker of verkooper van het verlangde voorwerp, want dan kan men een weigering verwachten.

Roesoeh loepoet = haast doet missen. Gantjang pintjang = snelheid (maakt) kreupel. Komt overeen met ons: Haastige spoed is zelden goed.

Tjara tjai dina dao en bolang = evenals water op een bolangblad (waar het niet op kan blijven liggen) = iemand vermanen of berispen zonder resultaat. Komt overeen met ons: Voor doovemans ooren prediken.

Tinggar kalongeun = iemand treffen met hetzelfde resultaat als wanneer men op kalongs jaagt (zij komen toch altijd weer terug op de plaats, van waar men ze tracht te verjagen). Dit spreekwoord is ongeveer gelijk aan het vorige.

Indoeng soekoe gè moal dibèdjaän = het zelfs niet aan zijn

eigen grooten teen vertellen. Een gezegde om iemand aan zijn verstand te brengen, dat hij geen moeite behoeft te doen om iets, waarnaar hij informeert, te weten te komen, daar men het zelfs niet aan zijn eigen grooten teen zal mededeelen.

Moal nèangan djoerig teu kadeuleu = Niet naar een onzichtbare geest zoeken. Uitdrukking voor: Niet verder behoeven te zoeken naar den dader, daar men reeds overtuigd is, wie het gedaan heeft.

Tjara Tjina dipangwajangkeun = Alsof men voor een Chinees de wajang vertoont. Men zegt dit van iemand, die niets begrijpt en toch doet alsof hij het wel begrijpt.

Bisi kadèngè koe tjaktjak = het mocht eens gehoord worden door een huishagedis. Bisi aja laleur poetih = er mocht eens een blanke mug zijn. Beide komen overeen met ons: De muren hebben ooren.

Toetoep lobang, kari lobang. = een gat dichtstoppen, er blijft een gat over. Komt overeen met ons: Het een gat met het andere stoppen.

Oenteuk tongo dina tarang batoer kanjahoan, tapi gadjah depa dina pipi manèh henteu karasa = een aardvloo op het voorhoofd van een ander bemerken, doch een liggende olifant op eigen wang niet voelen. Komt overeen met ons spreekwoord over splinter en balk.

Asa aing oejah kidoel = zich gevoelen alsof men zout van het Zuiden is. Zich veel verbeelden.

Dagang peda ka Tjirebon = om peda (gezouten visch) te verkoopen naar Cheribon gaan (waar die visch vandaan komt) = ons sprw: Water naar de zee dragen.

Kadoehoeng tara tiheula = berouw komt nooit van te voren = Berouw komt te laat.

Ngadeudeul koe tjongoramboet = stutten met het eind van een haartje. Komt overeen met ons: Alle beetjes helpen.

Teu kapitjeun sasieursieur atjan = er is zelfs geen kippenluis weg te werpen = Sprekend op elkaar gelijken.

ER IS NOG STEEDS:

BÊTER LICHT

N.V. G.E.B.E.O.

Met verlof in Holland.

III.

Zijn wij, verlofgangers, te speciaal op vreugde ingesteld om onvolkomenheid en leed zwaar te kunnen opvatten? Hoe het zij, Holland demonstreert zich aan ons als een mateloos klagend land. Ieder klaagt hier, over kou, over warmte, over z'n lichaam en over z'n leven, over familie en over burens, over den staat en over politiek.

Voorals dat laatste is een voor den Indischman hoogst onwennig geworden —, maar hier zeer dankbaar-voorwerp van conversatie. De belangstelling daarvoor dringt iedere aandacht voor ervaringen van den bewoner der Tropen en voor tropisch Nederland opzij. Opvallend veel weet elk rechtgeaard Hollander van de bedoelingen van buitenlandsche mogendheden en van een juiste staatsbestiering in Holland af; duidelijk heeft hij de fouten van andere partijen dóór en kent hij de gebreken, liefst particuliere, van haar leiders.

Informeeren naar zijn land- en het leven-in-Indië doet hij echter weinig. Het is soms bijna beschamend, met vele jaren ervaringen in het verre Oosten hier niet aan bod te komen in de conversatie en er min of meer als vreemdeling bij te moeten zitten, a.h.w. om een tekort van al die jaren in te halen. Nu en dan verrast men je met een zeer geïnteresseerde, vreemde vraag of opmerking: „Is het waar, dat er op Sumatra een krant wordt uitgegeven?“, of: „Zeg, jij komt uit Indië; ken jij dan misschien mr. X. of dr. J.?, die zit er ook al een paar jaar“, of: „Is het 's avonds in Indië nu wel eens koeler dan overdag?“. „Verveelt dat nu niet, elken dag maar rijst, rijst, rijst te eten?“. . . . „Zat u daar 90 km van uw dochter af?!

Tjonge, wat gróót is Indië toch! En dan zeggen ze nog wel eens, dat je „met elkaar in Indië zit“

Welk een verbazing, wanneer je dan gaat vertellen van een stadje nog maar in de Buitengewesten, waar je geweest bent, b.v. Makasser. Daar hebben zij wel eens van gehoord, ja zeker: „op Celebes, nietwaar?, of heet het land: Makasser?“ Hoe groot Celebes is?, zij hebben er geen notie van; dachten, dat je dien zuidelijken poot bij Makasser wel op een middag in de breedte zoudt kunnen overfietsen en kijken er van

VISSER

*drukt niet alleen, maar
piekert ook voor U!*

TELEFOON 336 Onze cliënten zeggen wij dank voor het gestelde vertrouwen en wenschen wij allen een voorspoedig 1939.

op, wanneer je vertelt, dat die poot de breedte van Nederland heeft. Zij gelooven niet, dat je in Makasser als Europeaan nog lang niet alle Europeanen kent, die er wonen; ontstellen bijna, wanneer je verzekert, dat er ruim 80.000 inwoners zijn, waarvan ruim 3500 Europeanen, ruim 15.000 Chinezen; dat er zijn: een zevental Banken, drie bioscopen, een zestal bloemenhandels, verschillende autohandelaren, belangrijke concurrentie van advocaten en doctoren, vier drukkerijen, meer dan zestig groote handelshuizen, meer dan tien hotels en pensions, een roijale sociëteit, een modern zwembad, voor touristen allerlei bezienswaardigheden (als Fort Rotterdam, oude graven, tempels, monumenten), dat er de meest verschillende sporten, ook Golf en Surfriding, beoefend worden en dat men er struikelt over de Clubs en Vereenigingen; de Makassaren er met appels en peren op straat venten; dat de Europeaan in Indië zelden meer rijsttafel eet, maar wel in de soos te Makasser soms Hollandsche tarbot en schelvisch, Hollandsche haring en verse kaas kan krijgen, zelfs kersen aan den steel, bloemkool niet uit blik, verse boerenkool, enz., enz.; dat op tournees door Indië eminente Europeesche artiesten Makasser op een uitvoering vergasten; dat al de „super“-films er al geweest waren, die in de eerste twee weken na mijn aankomst in Holland te Den Haag vertoond werden. . . .

Nu, ja, dan begint de Hollandsche luisteraar een beetje te veronderstellen, dat zij „daar in Indië“ toch al vrij aardig „bij“ zijn, al moet hem worden toegegeven, dat er nog niet een cultuurstadium werd bereikt, dat zich uit in fijne onderscheidingen van Hollandsch patent als tusschen „Verboden Toegang“ en „Streng Verboden Toegang“, of dat sportmixtes verbiedt naast vrije, openba-

DIERENVRIENDEN!

Voor Uw hond hebben wij in voorraad een uitgebreide collectie van de bekende SPRATT'S artikelen, zooals: Puppilac, Puppybiscuits, Dogcakes, Weetmeet, Biscuits, enz.

SPRATT'S medicijnen voor hondenziekten, kammen, borstels, strippers in diverse soorten en verder alles wat voor de verzorging van Uw hond noodig is.

„ER IS EEN VOER VAN PAS VOOR IEDER RAS”

Uitsluitend verkrijgbaar bij:

APOTHEEK RATHKAMP.

Bragaweg 2, Tel. 227 - 228.

APOTHEEK BAVOSTA.

Bragaweg 31, Tel. 319 - 320.

re uitstallingen in musea, cabarets, kunst- en boekhandels, van al, wat het dagelijksche leven aan „onzedelijkheden” verbergt.

In vergelijking met Holland mag Indië al zéér ver gevorderd heeten. Men leeft er zelfs gemakkelijker en in zekeren zin comfortabeler. „Maar die warmte!”...? Ach, ja, altijd die warmte... Wordt er dan in Holland niet op z'n tijd evenveel over de warmte geklaagd? maar kermt men hier niet overigens haast doorlopend over koude, wat in Indië een hooge uitzondering is. Is de service in het dagelijksch leven zooveel beter in Holland dan in Indië? Meermalen hoorde en ondervond ik het tegendeel: Wat een last om hier je schoenen, of je koffer, of je fiets eens gauw gerepareerd te krijgen!

Wat een bezwaren, indien je foto's morgen klaar moeten zijn en wat weinig zelden zijn zij dan, ondanks de toezegging, nog niet gereed. Wat een tijd en moeite kost het om in Holland geld te incasseeren of een pakket te verzenden! Welke waschman kan hier even snel en billijk als in Indië het vuile goed reinigen?... of bederven? Van welke stadsgeneugten profiteert nu een Hollandsch burger in het gewone leven meer dan een stedeling in de Tropen? Gaat hij niet, nèt als in Indië, hier hoogstens één- of tweemaal per week naar een bioscoop, eens in de twee, drie maanden naar een opera, concert of tooneelstuk?

Maakt hij van de ruimer keuze, die hier ongetwijfeld is, ten slotte meer gebruik? Heeft Indië niet net als Holland zijn musea, bibliotheken, schoone bouwwerken, fraaie uitspanningsplaatsen en..... zijn Kunst! Wordt er in Indië minder aan sport gedaan dan in Holland? Wat hebben zij, die in een tropisch binnenplaatsje klagen over hun isolement, soms uiterst weinig de mogelijkheden van zoo'n plaatsje onderzocht en zich voor oogen gesteld, welke meerwaarden een Hollandsch dorpje hunsgelijken zou bieden.

BANDOENG!

Bandoeng! stad der steden!

Waar 'k me goed en lekker voel!

Bandoeng is mijn „Wel-tevreden”

't Is er mooi, gezond en koel.

't Is, of deze temp'ratuur me

Op mijn zieleleven slaat;

Of de thermometer deugt niet,

Of het ligt aan het klimaat.

v/h H.G. Jenne & Co

Slachterij tel. 900 toko tel. 1714

Waarom ???

Zoudt U geen klant zijn van een slachterij.

Met Europeesch geschoold vakpersoneel.

Welke aan kwaliteit en bereiding de hoogste eischen stelt.

De grootst mogelijke hygiëne betracht.

Up to date is ingericht met de meest moderne machines.

Hypermoderne koelkamers heeft.

Als U

Geen Hoogere prijzen

betaalt

dan bij andere Europeesche slagers

Indië blijft een goed land!

— Indië blijft een goed land, zeg ik met filosofischen nadruk, — het blijft een goed land onder alle omstandigheden. Het was een goed land toen wij er waren en het is een goed land nu je dochter uit Batavia er is. En als over twintig of vijf-en-twintig jaar de zoon van je dochter uit Batavia er z'n bordje rijst verdient, dan zal het nog een goed land zijn.

Zoo zij het, zei het schoolhoofd plechtig, aldus besluit J o k o in het Maandblad van „Lawang Vooruit” zijn oudgastenpraat.

Zeer juist gezegd J o k o, Indië blijft een goed land onder alle omstandigheden.

Fijne vrouw, die dochter van dat schoolhoofd, die met de helft minder inkomen meent, neen, ervan overtuigd is, dat zij het hier in Indië beter heeft dan Pa in Holland in een benedenhuis met boven, links, rechts en tegenover burens, waarvan het radio- en ander lawaai door de halfsteensmuurtjes van de zitkamer pèrst!

Laat ze rekenen elken dag, laat ze geen stali uitgeven, als ze het met een dubbeltje doen kunnen.

Maar beste menschen, roepen wij uit, komt dan naar Bandoeng daar behòef je niet te rekenen, daar dōe je met een dubbeltje, wat je in Holland met een stali doet!

En het prachtklimaat op 700 M. hoogte, elken dag zomer, dat kost je niets niemendal. Gaat eens kijken naar onze groentenpasser: met een tikkeltje verbeelding zou je denken op de Loosduinsche groentenveiling te loopen. Wat een weelde aan „rauwkost”!

Neen, geef ons maar Bandoeng.

Voor medicijnen gaat men naar de

Bandoengsche Apotheek

Gr. Postweg O. 9 — Tel. 668 - 669

R U Y S'

Handelsvereniging voor Indië
Merdikaweg 6 - BANDOENG - Tel. 627

Kantoor Machines

Administratie Systemen

Stalen Kantoor Meubelen

R E M I N G T O N

SCHRIJFMACHINES

Reparatie-atelier voor alle
kantoormachines.

IN
BANDOENG
BESTELT MEN
MELK
BIJ DE
BANDOENGSCHE MELK CENTRALE
TELEFOON 2002 EN 2022

Heim & Co.

Effecten, Vaste Goederen

Millmij-gebouw

Tel. 124 en 125.

Bezoek- en spreekuren der voornaamste openbare instellingen te Bandoeng.

1. Residentiekantoor:		
Resident		Dagelijks 8-12.
Assistent-Resident		
Controleur-Secretaris	Bragaweg 83	Ma., Wo., en Vr. 9-12.
Burgerl. Stand, Paspoorten		7-2.
Comptabiliteit (Reisdecl.)		8-1, Zaterdags gesloten.
2. Burgemeester	Atjehstraat	Ma., en Do. 10-12.
3. Postkantoor	Gr. Postweg Oost	Werkdagen:
		Telegr. Telegr. postw. Postspaarb. R.
		briefen, post- en zegelw. 7-6.
		Postw. Postp. Nirom en Schoolgeld
		8-2.
		Zaterdags 8-1.
		Zon- en feestdagen:
		Telegr. en telegr. postw. 8-11 en 3-5.
		8-12 en 4.30-6.30 Zat. 8-12.
		8-12 en 4-6 Zat. 8-12.
		8-1, Zaterdags gesloten.
		2en werkdag der maand gesloten.
Hulp-postkantoor	Riouwstraat	
Idem	Tjikoedapateuh	
4. 's Lands Kas	Bragaweg	
5. Belastingdienst:		
Insp. & Adj. Insp. Fin.	Gr. Postweg Oost	Ma., Wo., en Vr. 8-1.
6. Bandoeng Vooruit	Naripan 5C.	8-1 en 2.30-4.30.
7. G.E.B.E.O.	Gr. Postweg O. 65	7.30-12.30 en 2-3.
		Zaterdags 7.30-11.30.
8. Waterleiding	Atjehstraat	1e, 11e, en 21e van iedere maand en
		Zat. 7-10.
		Overige werkdagen 7-11.30.
9. Instituut Pasteur *)	Pasteurweg	7.30-1.30 en 4.30-5.30.
		Zon- en feestdagen 7.30-9.30.
10. Juliana Ziekenhuis	Pasteurweg	Pav. 12 en 13 10.30-11.30 5.30-7.
		Overige zalen Dinsd. en Donderd. 1-2.
		Zondags 1-2 en 5-6.
11. Mil. Apotheek	v. Oldenbarneveldt- weg	8-1 en 5.30-6.30.
		Zon- en feestdagen 9-10.30.
12. Mil. Hospitaal	Tjimahi	Afd. 1a en 1b 10-12 en 5-7.
		Afd. 2a en 2b 4.30-5.30.
		Zon- en feestdagen 9-11.
		Afd. 3a, 3b en 4 Di., Wo., en Vr.
		4.30-5.30.
		Zon- en feestdagen 10-11.
13. Centrale Bibliotheek	Dept. V. & W.	8-1 Zaterdag 8-12.
14. Geologisch Museum	Rembrandtstraat	Ma., Wo., en Zat. 10-12.
15. Griffier Landraad	Landraadweg	Dagelijks 9-12.

* Gelegenheid tot inenten tegen typhus, cholera enz.
 Kosteloos uitsluitend voor on- en minvermogenenden iedere Maandag 9-10
 Tegen betaling van F 1.- iedere Dinsdag 9-10
 Schoolkinderen worden zonder volwassen geleide niet ter inenting toegelaten.

BADPLAATS TJIHAMPELAS BANDOENG.

HET EENIGE BAD TER PLAATSE MET **DOORLOOPENDE**
VERVERSCHING MET EIGEN BRONWATER.

STAAT ONDER REGELMATIGE CONTRÔLE VAN
DEN DIENST DER VOLKSGEZONDHEID.

HOTEL MATARAM

DJOCJA'S OUDSTE HOTEL

5 min. van het Station.

Meer dan veertig
jarige reputatie

Dagelijks Europ. en
alom bekende rijsttafel.

Geheel gerestaureerd;
kamers met eigen gemakken.

PRIJZEN: 1 pers. vanaf f 4.50 — f 7.—
2 " " f 8.— — f 13.—

Maandkamers: 1 " " f 60.— — f 110.—
2 " " f 100.— — f 165.—

Lommerrijke tuin, oppervlakte p.m. 10.000 M²; 12 auto-garages.

Eigenaar-Beheerder G. LEIPOLDT
Oud Chefhofm. S. M. „Nederland“.

Kleeren zouden den man maken ?

Dat gaat niet altijd op.
Integendeel.

Zooals een man zèlf is, zooals hij
zèlf voelt en denkt, kiest hij
zich de kleeding, die klopt met
zijn persoonlijkheid.
Een modern man, iemand met
oog voor goede kleeding, kleedt
zich bij

Savelkoul,

omdat deze het zuiverst beant-
woordt aan zijn idee, hoe

betere maatkleding

moet zijn. Zakelijk inzicht zegt
hem, dat een costume van

Savelkoul

voor den prijs de beste trans-
actie is, die hij op het gebied
van zijn garderobe kan doen.

AUG. SAVELKOUL

Het huis voor gedistingeerde maatkleding.

HYPOTHEKEN

DE N. V. DE EERSTE NED.
IND. SPAARKAS TE BAN-
DOENG HEEFT GELDEN
BESCHIKBAAR TEGEN ON-
DERPAND VAN WOON-
EN/OF WINKELHUIZEN OP
EIGENDOMSPERCEELEN
IN HOOFDPLAATSEN.

AANVRAGEN TE RICHTEN
AAN DE

N.V. „DENIS”

TE BANDOENG.

DAGOWEG 26

Kunsthandel: Midden-Java

Steeds het beste op het gebied van

Inheemsche Kunst

als

Djocja zilverwerken

Djepara houtsnijwerk

Leerwerk

Weefsels

Antiek etc. etc.

GELEGENHEID

tot het opnemen van gezonde en
zieke dieren bij

Mevr. J.N. van DULM

Lembangweg 92, telf. 917, Bandoeng.

Onder voortdurende contrôle van den
Veearts TITUS.

Veearts naar verkiezing.

Auto- en wegenkaart van Java

In 3 deelen op linnen geplakt met uitgebreide afstandstabellen. Compleet in etui f 1.50

Boekhandel VORKINK
Bandoeng

AARDEWERK in Kunstglazuur
Vruchten- en Bonbonschalen enz.

E. THEIN — Naripan 28.
Bandoeng — Tel. 1879

Bloemstukken noodig?

Ga naar

„DE BONTE RUIKER“
Goentoerlaan 30 — Tel. 1298

DJOKJASCHE KUNSTHANDEL

TAMBLONGWEG 17

— TELEFOON 1860

Het OUDSTE en BESTE adres voor FIJN Koper, Leer, Katoen- en Zijden
Batik, Zilver-, Goud-, Schildpad-, Tin- en Houtsnijwerk.
Tevens artikelen van de firma A. C. BUISSON — Uitsluitend handarbeid.

GLASHANDEL

A. N. I. G. G. I.

Bantjeuj - Bandoeng - Tel. 1351

HET OUDSTE EN
BEKENDSTE ADRES
TER PLAATSE.

Autoverhuurderij „DE HOOP“

Tel. No. 1833, — IJkweg 10

Uitsluitend nieuwe auto's

Leverancier van huurauto's aan diverse
Overheidsdiensten.

Thans gaat een ieder voor:

STENO & TYPEN
naar

Instituut Hasil

Bandoeng — Tasikmalaja — Madjalaja
Gr. Lengkong 154 — Stationsweg 30a — Taloen

TEGELS
Bandoeng. tel. 808

„IRIS“

SCHOENMAKERIJ S. BOONSTRA

Oosteindeweg 29.

Oudste en billijkste adres ter plaatse, voor maat en reparatie-werk. Walram rubber tips voor dames en heeren. Binnen 12 uur klaar, halen en brengen gratis.

MINERAALWATERFABRIEK

N O V A

OOSTEINDE 57

TELEFOON 1210

CONCORDIA - CUP, EEN VER-

FRISCHENDE - WIJNDRANK!!

Autoverhuurderij PREANGER

Tel. 1616 — Bandoeng

Tusschen G. E. B. E. O.-Factory

Goede chauffeurs, billijke prijzen

Coulante bediening

TJIANG TJOAN HAN

TOEKANG GIGI

Maarschalklaan 11

Bandoeng. (Java)

Telefoon 1099 — Bragaweg 61

Bandoeng

SALON DE COIFFURE

MAISON SMIT

Specialisten

Permanent-wave

Manicure

Epileeren

Water-wave

MASSAGE

AANWINST voor MOOI BANDOENG

Bijna ALLE Bandoengers kennen onze zaak heel goed. Ook de meeste ondernemingen worden NU onze trouwe afnemers. BETERE afwerking tegen de LAAGSTE PRIJZEN is steeds ons streven!

TOKO INTEN BIDOERI

De drukst bezochte Juwelierszaak
Pasar Baroe 47 — Bdg. — telf. 1163

Maakt Uw „Home“ gezellig met onze lampen, zoowel moderne, als antieke stijl.

Grootste keuze-Concurreerende prijzen.

HET LAMPENHUIS „BRAGA“

Braga 20

Tel. 998

WIJ LOGEEREN NATUURLIJK BIJ :

HOTEL-PENSION VAN RHIJN

Oude Hospitaalweg 32
Bandoeng — Tel. 2660.

Huis van den eersten rang,
gelegen in 't Centrum der stad.

HOTEL SUMATRA

Kebon Djati 6/8 v/b Station,
Telefoon 274 — Bandoeng.

Billijke prijzen
Europeesch beheer — Uitstekende tafel.

HOTEL „SCHOMPER“

Naripan 11 - Bandoeng - Tel. No. 3100 - 1489

GERENOMMEERDE KEUKEN
UITSTEKENDE SERVICE
COMFORTABELE KAMERS.

Daglogies vanaf f 5,--

Bij verblijf van 14 dagen 10% korting.
Bij langer verblijf speciale prijzen.

PENSION „WELGELEGEN“

BURG. KÜHRWEG 5 — TEL. 632

1ste Rang Eur. Pension
Billijke prijzen. Uitstekende tafel.
Centraal gelegen. Tennisbaan.
MAAND- EN DAGKAMERS.

N. V. HOTEL METROPOLE

Kepatihan No. 12A — Telefoon 172

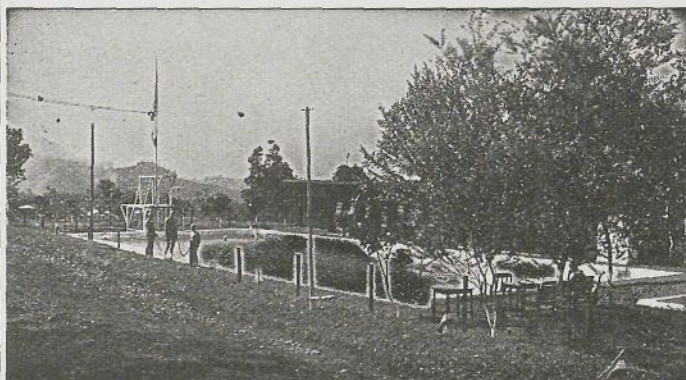
Erkend één der beste en goedkoopste familie pensions.
Gunstig gelegen in centrum bij Postkantoor, Gouvernements-Bureaux, Bankinstellingen, Sociëteiten en Winkels.
Beleefd aanbevelend,
de Directrice.

Vacant

EN LUNCHEN BIJ :

SHANGHAI DREAM

„Het meest exclusieve restaurant“
BRAGA 64, — BANDOENG.

Hotel Tangkoeban Prahoe

Lembang K.M. 21 — Telefoon 24

20.000 M² eigen dennenbosch
2 tennisbanen — zwembad met
eigen kristalhelder bronwater.

Garages.

Gelegen in de onmiddellijke nabijheid
der kraters.
Vraagt offerte.

N. V. Levensverzekering-Maatschappij

„ONS BELANG“

Lage premien. Met aandeel in de Winst
— KANTOOR VOOR INDIË —

Javastraat 1 - BANDOENG - Tel. 651

Meubels en Ledikantenhandel

„COSY“

— FABRIEK : —

GR. POSTWEG WEST 76
(TIJAKAK) — TEL. 1618

BANDOENG.

— FILIAAL : —

GR. POSTWEG OOST 163-165
(VIJFSPRONG) TEL. 1619

WONEN TE BANDOENG

beteekent een combinatie
van de voordeelen van het
wonen in een groote stad
en het wonen in een aan
natuurschoon rijke streek.

**De ideale woonvorm:
het ééngesinshuis met
eigen tuin, is te Ban-
doeng voor iedere beurs
bereikbaar.**

De Gemeente Bandoeng
heeft gunstig gelegen
BOUWTERREINEN,
tegen billijken prijs te koop.

Inlichtingen verstrekt het

**GEMEENTELIJK
GRONDBEDRIJF**

ATJEHSTRAAT

TELEFOON 454 TOESTEL 18

W. ANTHONYSZ

Architect - aannemer

LOMBOKSTR. 11A - TEL. 2143

Alvorens tot bouwen over te gaan wende
men zich eerst tot :

LIM A GOH

het oudste Aannemersbureau ter plaatse.

**Meest moderne ontwerpen en solide
bouw.**

Diverse dankbetuigingen ter inzage.

Chineesche Voorstraat No. 12. Telefoon
No. 2449 — Bandoeng.

F. J. DE GRAAF

NARIPAN 78

TELEFOON 280

Algemeen Administratie

en

Crediet-Kantoor

Spaar- en Depositokas
Bouw- en Woningbureau
Assurantiën en Hypotheken

•
Huizenbeheer

•
Commissionnairs in Onroer-
rende Goederen en Effecten

•
Hypotheekbezorgers.

Over de geheele
wereld rijden
meer mensen
op Goodyear banden
dan op eenig ander
Fabrikaat

GOOD **YEAR**
FABRIEK TE BUITENZORG